

Sju Kofman

**Dnevnik
besne
domaćice**

Prevele

Jovanka Rolović
Marta Malagurski

■ Laguna ■

Naslov originala

Sue Kaufman

DIARY OF A MAD HOUSEWIFE

Copyright © 1967 by Sue Kaufman

All Rights Reserved

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kolo V / Knjiga 20

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

Vedrana Rudan: <i>Kako sam postala Tina?</i>	7
DNEVNIK BESNE DOMAĆICE.	9

Kako sam postala Tina?

Ovo je knjiga mog života. Prvi sam je put pročitala pred pedesetak godina. Žalila sam junakinju Tinu i zaklela se kako ću učiniti sve da moj život bude drugačiji. Neću živjeti uz glupana koga prezirem, neću mrziti svoju djecu, nikad, nikad, moja mi se djeca neće rugati, nikad, nikad, moji će me ljubavnici voljeti, uvijek, uvijek! Pas me neće zajebavati! JA NEĆU BITI TINA!

Kad sam prvi put pročitala ovu knjigu, nisam znala da su sve žene s vremena na vrijeme, neke uvijek, Tine. Starjela sam uz Tinu. U jednom trenutku svog života, tada sam je čitala po tko zna koji put, shvatila sam da se i meni može dogoditi glupi muž koga prezirem, da mi se glupi muž dogodio. Kako? Zašto? Nije moguće! Tini se to dogodilo jer je nasjela, zaljubila se ludo, umjesto da stane, da razmisli. Zašto ja nisam razmislila? Tko je čovjek s kim živim? Kako to da i ja imam djecu koja me sputavaju? Često ih ne želim iako su tu? Kako sam postala Tina?

I ti moji ljubavnici. Zašto nisu bili bolji od muža? Moramo li mi Tine stalo bježati od zla na gore? Je li moguće da između bogate Njujorčanke i siromašne mene okovane tupim brakom i opsjednute potragom za boljim ne postoji razlika? Ja ovdje, ona tamo, a sestre rođene?

Ova knjiga nije samo priča o ženi, ovo je i fenomenalna priča o Americi koju tek danas prepoznajemo. Surova zemlja ogromnih razlika među ljudima, bešćutna prema siromašnima, milosti puna prema bogatašima. Priča o moćnima i obespravljenima.

Ipak, taj dio priče meni je uvijek bio u drugom planu. Rasla sam s Tinom sigurna da će mi svako novo čitanje otkriti i novu tajnu. Kako odrasti? Kako postati sretna žena? Kako se nositi sa životom a ne poludjeti uz djecu, muža i okruženje koje od žene, ma gdje ona živjela, traži samo jedno: prilagodi se, budi tiha, budi ljupka, budi majka, budi sluškinja, smiješi se, smiješi se, smiješi se dok ne crkneš ili ne završiš u ludnici.

Prošle su godine. Tini je još uvijek trideset i neka, meni teče sedamdeset i prva. Kad sam prvi put pročitala *Dnevnik besne domaćice*, Tina je za mene bila stara žena, danas je mlađa od moje kćeri. Majke se prema kćerima najčešće odnose pokroviteljski, ja ni danas nisam prema Tini izgubila poštovanje. Još uvijek od nje učim i stalno u knjizi koja se jedva drži u komadu otkrivam nešto novo.

Ipak, ono najvažnije što sam izvukla iz ove knjige jest: moram otkriti tko sam. Što želim? Ako je kompromis tvoj izbor, prihvati sebe i svoj život bez optuživanja, jalovih analiza, ne mrzi se. Ako si Tina, budi Tina i ne brini zbog onih kojima se nećeš svidjeti.

Ne, nisam Tina. Moj život izgleda drugačije, kompromis nije ono što me usređuje, kroz život sam prolazila boreći se, bez smiješenja. Autorica knjige Sju Kofman i njezina Tina nama ženama poručuju: budite prema sebi milostive, volite sebe, to je jedini put prema duševnom miru bez koga smo sve mi samo klupko jada.

Pročitajte ovu fenomenalnu knjigu. Živim u kući koja ima dnevni boravak i dvije sobe. U svakoj prostoriji imam jedan primjerak *Dnevnika besne domaćice*. Želim da Tina bude uz mene stalno. Moja sestra, moje drugo ili treće ili četvrto ja, moja vječita inspiracija, moja prijateljica koja me nikad nije izdala.

**Dnevnik
besne
domaćice**

Petak, 22. septembar

Devet je sati i petnaest minuta ovog toplog septembarskog jutra. Tako toplo nije bilo čitavog proteklog leta. Svi su prozori otvoreni i čađ se uvlači i rasprostire svuda. S one strane vrata spavaće sobe, koju sam zaključala, stan je prazan i neprijatno tih. Devojčice su se danas vratile u školu, petak je, „dan reorientacije“, tako ga nazivaju. Upravo sam se vratila – ispratila sam ih na školski autobus, a Foli sam vodila na zapadni kraj Central parka, što je trajalo do u beskraj zato što Foli mrzi oluke, a ja se plašim da uđem u park. Danas sam se zaklela da ću naterati sebe da uđem, i stigla sam do ulaza, a onda ugledala čoveka nasred staze: stajao je i blesavo se smešio drveću. Bio je to vrlo star čovek sede kose – verovatno tek nečiji jadni stari penzionisani tata, ili senilni ljubitelj ptičjeg roda koji se nadao da će možda ugledati neku retku pticu – ali ja nisam htela da se izlažem opasnosti. Bar ne ovih dana. Neću.

I opet prljavi oluci, iscepani listovi novina. Onog trenutka kad sam stigla, zaključala sam ova vrata – ne sviđa mi se ta tišina – otvorila srednju fioku i izvadila blok za pisanje ispod gomile spavaćica. To je divan, pun blok, sto trideset dve stranice. Prsti mi klize po prvoj stranici, tako belo i čistoj, i ostavljaju vlažne

nabore preko kojih se kasnije mastilo razliva. Juče sam kupila blok u jeftinoj radnji. Odvela sam kćerke na čast – bile su dobre dok smo kupovale novo zimsko donje rublje i pidžame kod *Blumingdejla*. Častila sam ih parfemom i školskim priborom u vrednosti od pet dolara, čist provod, jer škola Bartlet daje sav potreban pribor. Ali obećala sam, to su želele, pa su uzele korpe i počele da ih pune: male beležnice sa spiralnom žicom, paketići olovaka, ružičaste gumice za brisanje, kutije spajalica, plastični lenjiri, vrhovi nalivpera, nalepnice i bočice lepka. Dok su pre-turale i grabile, stajala sam i posmatrala, nadajući se da će oko prestati da mi igra i da me knedla u grlu neće ugušiti. Ugledala sam gomilu ovih blokova i shvatila. Tek tako. Videla sam ih i osetila da je to ono što mi je bilo potrebno, da sam to stalno tražila a da nisam znala da mi je tako nešto potrebno ili da baš to tražim, ako me razumete. Isto tako znala sam da je to, da je razumno to što ja stojim i buljim u blokove, a oko je iznenada prestalo da igra i knedla u grlu je nestala. Prst sudbine. Uzela sam četiri bloka i stavila ih pod mišku. „Je li to za nas, mamice?“ pitala je Liz na kasi kad sam spustila blokove da bi ih uračunali zajedno sa onim što su one pokupile. „Ne, za mene“, rekla sam, a pritom sam joj iz ruke uzela plastični šešir za kišu i spustila ga na stalak pored kase. „Za tebe?“, reče Silvija. „Šta će ti toliki blokovi? Šta li ćeš ti da radiš sa tolikim prokletim blokovima?“ Izvadila sam novčanik da je ne bih raspalila po glavi, i to jako. „Pregled“, rekla sam mirno, brojeći novčanice. „Pregled mojih računa.“

E pa, „pregled“, to je lepo rečeno. Računi u smislu svođenja, ne izračunavanja. Pregled onog što se događa. Bolje nego beleške ili dnevnik. To me podseća na devojčice na letovanju, uvek debele i trapave, čiji su dnevници uvijeni u zelenu veštačku kožu, a one nose loknice i ključeve vezane na lancu oko prljavog vrata. Beleške me podsećaju na predavanja iz književnosti, na Žida i Virdžiniju Vulf, Gorkog i Bodlera, mada moram da priznam da je ono Bodlerovo *Osetio sam vetar krila ludosti kako iznad mene prođe* vrlo slično onome na šta ja mislim.

Bilo kako bilo, pregled. To je najbolje. To odgovara. Na primer: pregled onoga što se dogodilo ovde, ovog jutra u 7.22.

Bacajući s gađenjem čistu košulju na kojoj su nedostajala dva dugmeta na svoj krevet, Džonatan pođe da uzme drugu košulju i reče: „Tina, Tina! Zaista me vrlo zabrinjavaš!“

Srećom, bio mi je okrenut leđima i nije video kako sam se trgla. „Zaista?“, rekoh i najzad mi pođe za rukom da zatvorim patent-zatvarač na svojim pantalonama. „Smešno! Zašto bih ja, za ime sveta, tebe zabrinjavala?!“

„Uopšte nije smešno.“ Okrenuo se dok je zarivao ruku u rukav košulje, verovatno one sa svim dugmadima. „U stvari, to je sasvim ozbiljno. Brinem se što nisi pri sebi, i to već nedeljama.“

Pitajući se da li je došlo vreme potopa, ipak sam uspela da izgovorim, naizgled mirno: „Zaista pojma nemam o čemu govoriš, Džonatane“, i prišla ogledalu da iščerkam kosu.

Uzdahnua je i prišao vešalici za kravate, pričvršćenoj na unutrašnjoj strani vrata njegovog ormara, i počeo da pretura po sto sedamnaest kravata koje tu vise. „Govorim o mnogim stvarima. Za početak, pogledaj na šta ličiš. Ne izgledaš dobro. U stvari, izgledaš grozno. Boja ti je sivkasta, izgledaš iscrpljeno, kao da slabiš, a da stvar bude lepša, tebe kao da nije briga za svoj izgled. A pritom si i preosetljiva do besvesti, nervozna, razdražljiva i rasejana. Uzmi, na primer, kofere u ostavi. Vratili smo se sa odmora još pre dve nedelje, a ti nisi ni prstom mrdnula da raspakuješ te proklete kofere i izbaciš ih. Mogao bih da nastavim, Tina, ali verujem da sada već znaš na šta mislim kad kažem da nisi pri sebi!“

Shvatila sam. Obukao se i, spreman za doručak, stajao i čekao da pokušam da se opravdam. Rekla sam: „Železnička kompanija dostavila je kofere prošlog petka ujutro. Stoje nedelju dana, a ne dve nedelje. Skoro čitav jedan kofer pun je tvoje prljave letnje odeće. Pošto zahtevaš da je odložim ispeglanu, znači i opranu, i pošto ti se ne dopada kako Loti pegla, i pošto ne dozvoljavaš da je odnesem u perionicu, moram da nađem

pralju, a ja jednostavno nisam imala vremena da to uradim. A nisam imala vremena zato što je škola počela tek danas, pa su devojčice bile na raspustu. Morala sam da ih zabavljam. Čitave dve nedelje morala sam da trčim po gradu sa njima po ovoj nesnosnoj vrućini – vodila sam ih u kupovinu, vodila lekaru i zubaru na godišnje preglede, odvodila ih na raznorazna mesta, zajedno sa njihovim drugaricama. Ako izgledam umorno i ako sam bleđa i pomalo neuredna i ako sam razdražljiva i rasejana, to je zato što teško podnosim takvu trku po ovoj toploti i zato što nisam imala ni trenutka vremena za sebe.“

Džonatan, pomalo rashlađen ovakvom gomilom dokaza (koji bi, pošto je pravnik, trebalo da mu razjasne pravo stanje stvari), umorno zatrese glavom: „Dobro, Tina, dobro. Priznajem da je sve to tako, ali sam ipak zabrinut za tebe. Voleo bih da odeš do Maksa Sajmona i da te detaljno pregleda – možda si malokrvna ili tako nešto, a da to i ne znaš. Mislim da bi posle toga možda bilo mudro da posetiš Popkina i malo porazgovaraš s njim.“

„Popkina? Zašto bih, za ime sveta, išla Popkinu?“

Džonatan je još jednom teško uzdahnuo. „Zašto? Zato što ti je mnogo pomogao kad si bila u sličnom stanju pre dve godine. Eto zašto.“

„Dozvoli da te podsetim“, rekoj ja glasno, „da sam bila u *takvom* stanju zato što mi je otac bio na samrti. Sad nisam ni u kakvom stanju.“

„Dobro de! Smiri se, pobogu... to sam ti i govorio, da si preosetljiva do besvesti.“ I on ode, kloparajući hodnikom svojim potpuno novim cipelama marke „pil“ od šezdeset pet dolara.

Kraj pregleda. Komentar: zamalo. Za dlaku. Jadni Džonatan. Misli da sam preosetljiva i rasejana. Nervozna i razdražljiva. Od sredine leta ja sam u stvari raspamećena. Ja sam paranoik, ludača. Ponekad sam tako nesrećna da nisam u stanju da govorim, tako tužna da moram da se zaključam u kupatilu i pustim sve slavine da bih zaglušila svoje plakanje. A ponekad

mi živci tako popuste da nisam u stanju da se smirim, sva se tresem pa ili uzmem pilulu ili kradom gucnem malo votke, zavisi šta nađem. Odjednom se plašim svega. Da nabrojim bar ponešto. Bojim se:

liftova	zubara
podzemne železnice	pčela
mostova	pauka
tunela	dlakavih moljaca
visine	bubašvaba
dubine	bandi mladih
zatvorenih prostora	razbojnika
brodova	siledžija
automobila	ajkula
aviona	vatre
voza	velikih talasa
gužve	smrtonosnih bolesti (svih
napuštenih parkova	koje su čoveku poznate)

Spisak bi mogao da bude i duži, ali ja ne mogu da nastavim sa nabranjem. Nikad se nisam s tim suočila, crno na belo. Sitna bežanja, kako kažu. U stvari, mada je sve to počelo prvih dana avgusta, na odmoru, nije uzelo maha sve dok se nismo vratili u grad, krajem leta. Kako sam to uspevala da sakrijem, nije mi jasno, ali i pre Džonatanove besede od jutros, znala sam da neću moći dalje tako, bez pomoći. Pod tom „pomoći“ ne mislim na Popkina. Davno, pre nego što ga je Džonatan pomenuo, odlučila sam da ne odem k njemu, uglavnom zato što ne bih mogla još jednom kroz sve to da prođem. Čak i da mogu. Zaista sam prečišćena, potpuno i verovatno uspešno, jedanaest godina funkcionišem i šta mogu kad osećam da sam privremeno „u kvaru“ i da ono što se pokvarilo samo ja sama mogu da popravim. Nisam slučaj za psihijatra. Drugi razlog što

neću da idem Popkinu, mada to nikad nisam rekla Džonatanu, jeste to što sam još ljuta kao pas zbog malog razilaženja između mene i Popkina pre dve godine. Mada je istina da nisam bila pri sebi, kako ističe Džonatan – stalno sam plakala – postojao je za to i te kako jak razlog: mog oca je udarila srčana kap i ležao je udišući kiseonik u bolnici, na pragu smrti. Plakala sam dan i noć, što prilično iscrpljuje. Najzad sam pozvala Popkina i otišla njemu, spremna na izglađivanje nekih neravnina, možda novo tumačenje *Elektre*, sa ubacivanjem nekih doskočica kao „kralj mora da umre“, tek da začini stvar. Ha!

Na dva sastanka Popkin je ćutao i slušao moje plakanje i blebetanje. Na trećem je najzad progovorio. Rekao je da ja ne plačem zbog oca, nego zbog same sebe. Rekao je: „Nisam uspevao da vas nateram da se uhvatite ukoštac sa problemom smrtnosti do sada, tokom analize, ali išlo je dobro, uprkos tome, pa sam odlučio da to zanemarim. To se ponekad mora u terapiji – propustiti ponešto – inače bi se poneki pacijent zadržavao do u beskraj. Ipak, došlo je do toga. Plačete zato što ste najzad shvatili da i vi morate da umrete. Plačete zato šta vas je činjenica da vaš otac može umreti svakog trenutka naterala da shvatite neminovnost svoje sopstvene smrti, naterala vas da najzad shvatite da niko nije besmrtn, pre svega vi sami.“

Mada sam prilikom trećeg sastanka plakala, kad je sve ovo izgovorio, prestala sam da plačem.

Po mom mišljenju, prestala sam da plačem jer stanje mog oca više nije bilo kritično. Više nije udisao kiseonik, više nije bio u opasnosti. Dovoljno se dobro osećao da bi smišljao kako će prodati svoje preduzeće i povući se na Floridu. Naravno, zahvalila sam doktoru Popkinu, koji reče da će mi poštom poslati račun (na sto dvadeset dolara) i da mogu da ga zovem i dođem kad god osetim potrebu. Kada sam odlazila, stavljao je čist komad papira na uzglavlje kauča.

Tako ću ga i ostaviti. Ne samo da mislim da ću moći sama sa sobom da izađem na kraj nego će to biti možda i srećna okolnost.

Uticaj okoline ili nešto što još nije potvrđeno kao pretkli-makterično uzbuđenje, kratak pregled onoga što nailazi. Ili je u pitanju to što sam početkom avgusta napunila trideset šest godina: očigledno godine. Bolest trideset šestih. Nikada neću zaboraviti ono leto kada smo tri nedelje proveli u Velflitu. Onoga leta kada je umrla Merilin Monro i kad je žena jednog psihijatra razglabala o tome kako je užasno napuniti trideset šest godina. Tvrdila je da je to značajno i opasno doba za ženu, kao što su pedesete godine za muškarca. Smatrala je da to što je Merilin Monro baš napunila trideset šest ima mnogo veze sa njenim samoubistvom. Sve vreme želela sam jedino da je raspalim po glavudži Lizinom lopaticom za pesak, ali je možda donekle bila u pravu. Bolest trideset šestih. Da li me to muči?

Ne verujem. Ali ma šta da nije u redu sa mnom, mislim da će mi mnogo pomoći to što pišem. Biće to dokaz da sam tačno pretpostavila da će me to lečiti: ruke su mi suve i tople, hartija se više ne bora i dovoljno sam gladna da bih poželela da jedem, posle nekoliko nedelja... Da. Mislim da je to ne samo dobar način da se izduvam nego će mi i pomoći da jasnije vidim: ako nameravam da objektivno beležim događaje po redu, pa kasnije to ponovo pročitam. Možda ću uspeti da uobličim pravac kretanja, neki ključ koji će mi pomoći da objasnim kako sam dospela u ovo stanje.

Ako odlučim da nastavim sa pisanjem, veliki problem predstavljaće sigurno skrovište, nešto bezbednije od fioke za rublje ili kutije u kojoj držim tašne na polici ormara, pošto Loti odlaze čisto rublje, a devojčice povremeno preturaju po mom ormaru. Ali o tome je potrebno samo razmišljati. Moraću da prekinem. Sada je 11.45. Mnogo je kasnije nego što sam mislila, Loti je došla još pre četvrt sata. Dok ovo pišem, čujem je kako pomera krevete devojčica, a to je u susednoj sobi, što znači da će uskoro ući ovamo. I tako, dok još ima vremena, prekinuću i sakriti ovo u fioku za čarape. Otići ću u kuhinju i nešto pojesti. Onda ću telefonirati doktoru („Zovi me Maks“), i zakazati pregled

ne samo zato da bih umirila Džonatana već i da bih pokušala da ga ubedim da mi da još pilula: zalihe onog što sam dobila od nadrilekara u Sag Harboru opasno se smanjuju. A zatim, pretpostavljam da bi zaista trebalo da telefoniram i pozovem pralju da sredi odeću iz kofera, pozovem čoveka koji će izglacati parket, još dok tepisi nisu prostrti, čoveka koji će oprati prozore... i da telefoniram i pozovem bog te pita koga još. Ali mi se nekako pomisao na toliko telefoniranje ne sviđa, ne prija mi. Zato ću se obući i povesti Foli u salon za ulepšavanje pudlica na Aveniji Leksington da je ošišaju. Bolje nju nego mene.

Sreda, 27. septembar

„Uf, mamice“, kažu devojčice. „Uf, mamice, pobogu“, a ja se jedva uzdržavam da im ne raspalim gadnu šamarčinu i ne zarežim. Dosta, pobogu, mamisanja! „Pobogu, mamice“, kaže Silvija kad je pitam šta su im dali za ručak u školi. „Uf, mamice, pobogu“, kaže Liz kada je pitam kada je poslednji put ispraznila creva. „Uf, mamice“, rekla je Silvija u 7.56 ovoga jutra u pred-soblju. „Zar ćeš nas pratiti na školski autobus svakog jutra ove godine? Mislim, za ime sveta, nismo više bebe. Liz ima sedam godina, ja devet, i šta misliš šta može da nam se dogodi u 8 sati ujutro na zapadnom ulazu u Central park?“

Pošto nisam htela da se prepustim svojim vizijama pokvarenih staraca opuštenih usana, drskih mladića neurotičnih misli, koji čekaju da namame devojčice kao što su one na krovove ili u podrumu, bez reči sam se sagla da vežem Foli.

„Mamice“, rekla je Liz prilazeći mi odostrag, „zar ćeš izaći u tim pantalonama?“

Nikad dobro raspoložena u to doba dana, odbrusila sam: „Šta fali ovim pantalonama?“

„Zategnute su ti na stražnjici, a i dame tvojih godina ne nose farmerice.“

Namrgođena, ali ipak ćutljiva – najzad to sam i tražila – izašla sam i upalila pozivno dugme za lift, a one su izašle za mnom.

Lift je stigao, a njime je upravljao Sven, pijani Švedanin, a onda u neprijateljskoj tišini siđosmo gušćei se u isparenju džina koji je Sven doručkovao. Dok smo prolazili kroz hodnik, u ogledalu sam videla da zaista izgledam otrcano, kao rođaka iz unutrašnjosti. Patike, farmerke, jeftina bluza, duga prava kosa i šiške, sve isto, osim hladnog, izmučenog lica ispod šiški. A ipak sam bila zadovoljna likom u ogledalu, tešio me je, pošto je bio potpuno suprotan od lika u koji sam morala da gledam mesecima; sluškinja umesto Pepeljuge, moglo bi se reći. Kad smo izašli iz mračnog hodnika, sunce je zaslepljujuće sijalo, a pločnici su titrali od toplote. Opet pakao. Dobro podnoseći toplotu, sa torbama u rukama, Silvija i Liz stale su na ivicu trotoara – ukrućene i uštirkane, dve nežne devojčice sa nemoguće čistim tamnoplavim kosama. U trci sam zaboravila naočare za sunce, pa sam se sklonila pod senku nadstrešnice da bih izbegla skoro bolno bleštavu svetlost i odatle posmatrala devojčice kao da nisu moje. Smeškajući se zaneseno i pevuućei nešto za sebe, Silvija je stajala i gladila svoju pravu kosu slobodnom rukom. Posle jednog minuta i Liz, koja podražava u svemu svoju stariju sestru, zauze potpuno istu pozu. Podsećale su me na nešto, ali nisam mogla da se setim na šta. Nezamislivo su mi išle na živce, i baš sam govorila sebi kako sam neprirodna, kad se iza ugla pojavi sjajnoplavi autobus škole Bartlet. Vrata su se otvorila, vozač je poželeo dobro jutro, devojčice su se okrenule, bezbrižno opraštajući se mahnule i popele se – a ja sam se tada setila na koga me podsećaju: na Meg i Lilibet, iz isećaka mog detinjstva, kako mašu vernim podanicima penjući se na raskošnu jahtu. Pod nemilosrdnim pogledom devet pari sitnih očiju iza stakla, saćekala sam da autobus ode, pa da upalim cigaretu – zauzvrat devojćicama zbog primedbe o pantalonama. Stajala sam tako nekoliko minuta i pušila, a onda sam osetila kako mi se dlanovi vlaže i kako mi polako i neprijatno kolena poćinju da klecaju.

Preko puta ulice je park, prašnja džungla, a znala sam da moram sebe da nateram da tamo pođem. Znala sam: prvi korak u dokazivanju da nisam potpuno luda, u dokazivanju da sam u stanju samu sebe da dovedem u red, učiniću onda kad počnem da se suočavam sa svojim ludim strahovanjima, da ih shvatam kao obična, a najbolji trenutak da to počnem jeste ovaj – treba da pređem tu prokletu ulicu i prošetam Foli po parku.

Teško se znojeći, odložila sam to za još nekoliko minuta. Onda sam najzad bacila cigaretu i prešla ulicu škiljeći na jarkoj svetlosti. Preko puta je mladi skitnica ležao na klupi pored zida koji je okruživao park, otvorenih usta iz kojih je curila pljuvačka, bolesno plavičastog lica. Šest meseci ranije nastavila bih da koračam. Ovog puta sam stala i zablenu se. Pitala sam se da nije mrtav, ili da ga nije udarila kap; zar ne bi trebalo da nešto preduzmem, zar ne bi trebalo da dokažem da nisam od onih Njujorčana koji nemaju srca i o kojima pišu novine, ona vrsta ljudi koja dozvoljava da drugi umiru da oni sami ne bi bili umešani. Drhtala sam, Foli mi je trzala kaišem ruku, stajala sam mereći nemerljivo, a onda se skitnica okrenuo, boca je pala i razbila se, a miris jeftinog vina ispunio je vazduh. Nastavila sam da koračam i ušla u park.

Staza je bila pusta, klupe prazne; tišina takva da sam mogla da čujem vevericu kako glođe lešnik dok skrivena sedi u lišću koje nepokretno visi iznad moje glave. Čak i vazduh koji sam udisala kao da nije bio prirodan. Težak, bremenit nečim što mi je grebalo grlo i peklo oči, pa su ivice predmeta gubile oštrinu. „To je samo zagađeni vazduh, glupačo“, rekla sam samoj sebi, „idi dalje.“

I jesam. Oštrim korakom prešla sam preko staze, ali mi je iznenada ponestalo hrabrosti kada sam shvatila da staza ispred mene menja pravac i nestaje iz vida. Zastala sam i pokušala da skrenem pažnju Foli na komadić osušenog travnjaka, prekrivenog prljavštinom po kojoj su vrvele muve, ali ona je bila toliko uzbuđena što je ponovo u parku da su je zanimale druge

stvari. Vukući, daveći se povocem, stremila je ka kraju staze. Nevoljno sam vukla noge još koji metar i ona se najzad smestila u travu. Dok je otmeno njuškala po uvelom lišću, najzad zauzimajući svoj smešni položaj, znojavom rukom prelazila sam preko nogavica svojih farmerki i prazno gledala niz stazu, kada se iznenada pojavio pacov. Da se zna: ne bojim se pacova. Džonatan se plaši pacova, ali ja ne. Ni ovog se pacova nisam plašila, ali je to bio najodvratniji pacov koga sam ikada videla. Ogroman, crvenkastosmeđ, čudno vlažnog izgleda, lica surog vuka i dugog bezdlakog, prljavoružičastog repa. On je u stvari iskočio iz nekog grmlja s moje strane i kliznuo na travu s druge strane, pa je zastao, okrenuo glavu i zablenuo se. Tačno tako, zablenuo. Mada shvatam da zvuči više kao moje tekuće ludilo – taj pacov je buljio u mene, i ja u njega, pa smo razmenili poglede mržnje, tako čiste i jake da je skoro zviždala kao noževi kroz vazduh. Isto tako, priznaću da znam da se deo mog novog stečenog ludila sastoji iz potrebe da u svemu i svuda vidim značenja i simbole – a opet, na stranu moji tekući porivi, taj odvratni pacov kao da je predstavljao nešto više. Ne pitajte me šta. Ne bih želela da sebe dovedem u nezgodan položaj nudeći neke zaključke. Znam samo da sam, dok sam tu stajala, ja koja nisam u stanju mrava da zgazim, gorela od želje da zavrličim batinu ili kamenčinu, da prljavu travu zaspem krvlju i iskomanom iznutricom. I dok sam tako stajala osećajući da mi je sve to potrebno i sve to shvatajući, kao da je dah smrti dotakao tog pacova, jer se iznenada okrenuo, odbauljao po travi i nestao u rupi između korenja nekog grmlja.

Za trenutak sam bila toliko pristojna da budem potresena. Počela sam da verujem da sam zaista luda. Nisam mogla da zamislim šta sam ja, za ime sveta, htela od tog jadnog starog pacova i podsećala sam sebe da je u stvari Džonatan taj koji me mrzi – i tada: nešto se u meni iznenada isključilo kao u motoru, bilo mi je bolje. Kao da me je to malo zamišljeno ubistvo rasteretilo. Ne samo da sam se osećala bolje, osećala sam se

predivno. I tako, kada je Foli obradila to mesto i počela da me vuče da bi našla drugo, išla sam ne misleći ni na šta. Uskoro sam zašla u park dublje nego ikada ranije, dok sam još bila normalna, ali se nisam plašila, čak ni kada sam čula škripavi odjek koraka koji je dolazio iza oštre okuke preda mnom. I dobro je što je bilo tako, jer se u sledećem trenutku iza ugla pojavio visok mršav dečak od nekih petnaest godina. Dečak srebrnoplave vunaste kose i lica sličnog Vanu Džonsonu iz ranog perioda. Bio je toliko srećan što je pobegao iz škole da je zviždao. Nasmejala sam mu se u prolazu, ali okrugle plave oči kao da me nisu ni videle, pa je otkaskao držeći ruke u džepovima i zviždeći nešto što je zvučalo kao poznata pesmica. Zaustavila sam se da bi Foli ponovo uskočila u travu i dok je zauzimala svoj drugi položaj, zaneseno sam kroz otvor u drveću posmatrala kule Pete avenije preko puta parka. Zapažala sam kako težak (pa makar i zagađen) vazduh predivno menja predeo dajući mu punu impresionističku breskvinu zlatastu boju, kada sam iznenada shvatila da zapažam. Hoću da kažem da je to bilo prvi put posle mnogo nedelja da sam uopšte nešto zapazila. U stvari, nešto što nije bilo stravično i činilo mi se da je to predznak onoga što bi se dogodilo kada bih se snašla sa onim svojim suludim strahovima. Srećna, čestitajući samoj sebi – ja ću ipak uspeti sve to da pobedim – pogledala sam nadole i videla da je Foli obavila svoj posao i bacala prašinu, pa sam krenula kući. Stajao je nasred staze udaljen oko šest metara, još držeći ruke u džepovima, ali sada zguren, povijenih ramena, a na njegovom okruglom ružičastom licu širio se razbludan osmeh. Ukočila sam se. Od kada tu stoji? I šta, zaboga, šta hoće? Odzvoniše dve sekunde. Skamenjena, videla sam koliko su visoka njegova mršava ramena i kako mu se oči ludački sjaje na suncu. I tada sam najzad shvatila da sam nadrljala, šta god da hoće. Znači tako, pomislila sam i uvidela da bi trebalo da vrištim. Jasno mi je da to sada izgleda prilično smešno, ali sam saznala: kada se iznenada nađete u ulozi žrtve, najgore je stanje

ukočenosti u prvih nekoliko sekundi – jednostavno ne možete da verujete ili da budete sigurni da se ono što se događa zaista događa. I toliko vam je prokletu neprijatno da otvorite usta i završite. Tako je prošlo još tri sekunde. On se nije micao. Ni ja se nisam micala, kao kroz maglu pitajući se da li se radi o novcu, silovanju ili uzbuđenosti onoga što novine nazivaju napastvovanje. Taman sam odlučila da iskoristim priliku i pokušam da pobegnem, kada sam ugledala ono što on nije mogao da vidi. Čoveka sa dva ogromna vajmarska psa, koji je ulazio u park. Najzad se pomakao. U trenutku kad se nekako stresao i izvadio jednu pesnicu iz džepa, vajmarci počеше da laju na verivicu. Polako je okrenuo glavu i tada mu se u jednom pokretu ostatak tela pomerio, druga ruka izašla iz džepa, pa je brzo pošao prema ulazu u park.

Kada se našao uporedo sa čovekom i psima, sačuvao je pristojno rastojanje, a čovek se namrštio i nešto nečujno rekao. Dečak je i dalje išao i, prošavši pored pasa, počeo da trči. Kada je izašao iz parka, najzad sam se polako pokrenula, vukući noge prema čoveku koji me je spasao. Dok smo se približavali jedno drugom, prepoznala sam u njemu scenografa koji živi u skupom stanu sa terasom u našoj zgradi – Džonatan, koji vodi računa o svim poznatim ličnostima u zgradi, jednom mi ga je pokazao. Zove se Edmund Pjer. Edmund Pjer je visok i nežne građe, kovrdžave crne kose, a toga jutra nosio je prugasto odelo, u rupici sakoa bio mu je crveni karanfil, a na nosu naočari sa okvirima od kornjačevine veličine časovnika. Nikad se toliko nisam obradovala. Zaustavio se na dobrim pet metara od mene i više nije izgledao tako krhko, jer je snažno na kaiševima držao dva srebrna psa, dajući mi znak da stanem. „Mrze pudlice“, objasnio mi je. Tada je nakrivio glavu. „Dušo... da li vas je taj mladić na bilo koji način uznemiravao?“

E, sada mi je bilo dosta. Počela sam da se smejem i nisam prestajala da se smejem tresući glavom. „Da“, najzad sam uspela da kažem: „Da, jeste.“ Gospodin Per je zagonetno piljio u mene.

„Užasno“, promrmljao je govoreći u isto vreme i o mojoj historiji i o samom događaju. „A nigde policajca. Tako je to uvek.“ Zastao je u neprilici: „A šta vam je zapravo učinio, dušo?“

Foli, koja se iz straha od vajmaraca šćućurila iza mojih nogu, poče da cvili. „Ništa“, rekla sam. „U stvari, baš se pripremao, šta god da je smerao, kad ste vi naišli.“

„Znači, u pravi čas“, uzdahnio je gospodin Pjer i nešto oštro rekao psima, koji su tiho režali na Foli. Bacio je pogled na sat. „Toliko bih želeo da vam pomognem... da vas ispratim do vaših vrata ili da vam pomognem da nađemo policajca i da prijavite malo čudovište, ali u 9.30 imam sastanak u gradu. A kako stvari stoje, neću stići.“ „Snaći ću se“, rekla sam, pritom tako i misleći: „Ne mogu dovoljno da vam zahvalim.“

Gospodin Pjer se ponašao kao da me nije čuo. „Siguran sam da se ne muva ovuda. Ne bi se usudio. Ako vam bude potrebno da svedočim pred policijom, zovem se Edmund Pjer. Moj broj nije u telefonskom imeniku, ali duboko sam uveren da stanujemo u istoj zgradi, pa mi uvek možete liftom poslati ceduljicu.“

Ponovo sam mu zahvalila: „Samo vi idite. Zaista mi je dobro.“

„Ćao!“, rekao je, osmehnuo se i mahnuo. A psi su ga istog trenutka odvucli niz stazu.

Pomalo zabrinuta, upustila sam se u opasan poduhvat da pređem put do izlaza iz parka. Ni traga od dečaka, niti policajca. Strmeknula sam se prema našoj zgradi, popela se do stana i krenula u kupatilo, gde sam se brzo i lepo isповračala. Isprala sam usta i hladnom vodom ispljuskala lice, pa pošla u kuhinju da pokupim posuđe od doručka da bih ga oprala. Istresla sam talog od kafe u đubre, kad telefon u kuhinji zazvoni.

„Za ime sveta, Tina“, vikao je Džonatan. „Već pola sata te zovem! Gde si dođavola?“

Mirno sam rekla: „Odvela sam Foli u park, zamalo da me napastvuju, šta god da to znači.“ Potpuna tišina. Džonatan kao da je prestao da diše. Najzad reče: „Tina, je l' ti to ozbiljno?“

„Nikada nisam umela da se šalim.“

Džonatan je uzdahnuo i glasom koji sve bolje poznajem, glasom opterećenim strpljenjem i uzdržanošću, reče: „Bolje bi bilo da mi kažeš šta se dogodilo.“

„Reći ću ti večeras.“

„Nećeš moći. O tome se i radi. Zato te i tražim. U trenutku kada sam ušao ovamo, saznao sam da moram da putujem u Vičitu. Pred podne je eksplodirala turbina u jednoj od naših električnih centrala. Moram da odem tamo i pomognem u pripremanju pravnog postupka, i pošto će to trajati nekoliko dana, trebaće mi neke stvari. Ako mi sve spakuješ u torbu, gospođica Breker će doći po to kroz pola sata. Imaš li olovku? Reći ću ti šta je potrebno da poneseš.“

„Da, imam olovku.“

„Dobro, odlično. Pre svega, hoću da poneseš svoju kestenjastu torbu za odela. Ne onu koju sam kupio kod *Marka i Krosa*, nego novu, od *Antonija*. U mom ormaru je. Biće mi potrebna dva odela – sivo karirano odelo od dakrona, kupljeno kod *Bruksa* i sivo odelo od tvida, kupljeno kod *Pres*a. Biće mi potrebno šest pari sivih pamučnih čarapa i pet košulja. Spakuj mi tri bele svilene i tri prugaste pamučne, dve sive i jednu smeđu. Onda šest kravata, prosudi sama, ali vodi računa o odelima... neke sa sitnim crvenim i zlatastim uzorkom. Možda jedna zelena. Biće mi potrebna jedna torbica sa toaletnim priborom – nalazi se u mojoj donjoj fioci. Stavi pastu za zube, krem za brijanje, brijač, dezodorans, već znaš. Ne želim da gubim vreme i kupujem te stvari tamo. Onda pidžama, neka bude ona od batista, ne znam da li u prokletom hotelu postoji klima-uređaj, i moj ogrtač od frotira. I papuče, i da, pobogu, cipele – crne, sa pačjim kljunom, na gornjoj polici stalka za cipele. A iznad vešalice za kravate je četka za odelo... mislim da je to sve. Nosim toliko stvari zato što će verovatno biti proklesito vruće i moraću da se presvlačim. Verovatno ću ostati četiri dana... jesi li sve zapisala?“

„Jesam“, ali sam još nešto htela da kažem: „Džonatane, misliš li da bi mogao da prošetáš Foli ujutro, pre nego što odeš na posao?“

„Za ime sveta, Tina!“, viknuo je Džonatan. „Da li si ti mene uopšte čula?“

„Čula sam i sve zapisala“, rekla sam mirno. „Kad reče da će gospođica Breker doći?“

„Kroz pola sata otprilike. Zavisi kakvu će sreću imati sa taksijem. Čuj, Tina, s tobom je sve u redu? Govoriš čudno. Ako je to što si rekla o pokušaju napastvovanja istina, bolje pozovi policiju i podnesi prijavu. Možda bi čak trebalo da drmneš malo viskija da smiriš živce pre nego što počneš da me pakuješ. Žao mi je što nemam vremena da čujem sve o tome, ali Hodison želi da mu nešto objasnim pre nego što odem, a moj avion poleće sa aerodroma *Kenedi* u podne... poljubi devoјčice umesto mene. Pokušaću da ti se javim sutra, ako ne budem mogao, javiću se što pre. Verovatno je da ću se vratiti najkasnije do subote. U svakom slučaju javiću ti...“

Uprkos ovog, manje-više zvaničnog odobrenja da popijem nešto i uprkos činjenice da sam imala zakazano kod zubara u podne, ništa nisam popila. Divno sam se osećala zato što sam završila razgovor sa Džonatanom. Kad se prvobitno uzbuđenje zbog slučaja u parku smirilo, činilo mi se kao da je sve to neka vrsta leka za moje živce. Spretno i veselo spakovala sam Džonatanove stvari savijajući ih onako kako me je naučio prošle godine. Čak sam dodala i ono što je zaboravio – donje rublje, majice, kaiš, kolonjsku vodu za posle brijanja.

Kada sam predala torbu jednoj nesređenoj gospođici Breker, koju je dole čekao taksij, istuširala sam se i obukla, pa otišla doktoru Gorliju, našem zubaru, na drugom kraju grada. Nisam zvala policiju. Zakazala sam pregled kod doktora Gorlija jer sam i ja shvatila da zub koji me boli već mesec dana može samo još više da boli. Moj prijatni mir napustio me je onog trenutka kada sam sela u belu plastičnu stolicu. U stvari, ruke

ispod kecelje od plastike bile su natopljene znojem i počela sam tako neurotično da se tresem da sam bila sasvim sigurna da će doktor Gorli nešto reći. Ali on kao da ništa nije primećivao. Mirišući na majonez i žvakaću gumu, srećno je bockao, kopao i grebuckao i snimio mi sve zube. Kad je završio, pregledao je razvijene filmove i stajao tako smešeći se, oduševljen samim sobom. „Žao mi je što moram da ti kažem, Tina“, rekao je sav ozaren. „Svašta se događa ispod te stare plombe. One što su ti je stavili pre nego što si postala moj pacijent. Takođe imaš i veliku rupu na drugom kutnjaku, dole desno i okrnjen gornji prednji zub, koji će morati, a možda i neće, da se presvuče. Moraćeš da staviš novu plombu, priznajem da je to skupo, ali se mora i siguran sam da će Džonatan shvatiti. Čini se kao da će biti dosta posla, ali mislim da ćemo sve to srediti u pet-šest poseta, i pošto bi trebalo odmah da počnemo, svrati do gospođice Salit i zakaži usput nekoliko prvih sastanaka. Rokovnik mi se puni – u jeku smo sezone.“

Iskobeljavši se iz stolice, zahvalila sam mu, i kada sam se najzad našla u čekaonici, protrčala sam pored gospođice Salit sa rečima: „Moraću da vam se javim kad dođem kući i proverim. Rokovnik mi se puni – u jeku smo sezone.“

Potresena, klecavih kolena, vratila sam se ovamo, i pošto je Loti završila spremanje moje sobe, izvadila sam ovo iz fioke u kojoj stoje čarape, tu stoji još od petka, pa sam sela na svoj krevet i sve ovo zapisala. Sada je 14.30 i idem ponovo u grad do *Goldsmitta* da kupim nešto u čemu bih ovo mogla da zaključavam. Definitivno sam odlučila da nastavim sa pisanjem bar još izvesno vreme, pa moram da imam bezbednije skrovište. Pre nego što pođem, evo nekakve misli za ovaj dan. Naišla sam na to sinoć dok sam čitala po zadatku (trebalo mi je dva sata da sebe uspavam čitajući) i umesto da to prepisem i okačim na vrata ormara kao primenjenu mudrost, zapisaću ovde:

„I evo mene, pravim se Englez. Držim samu sebe čvrsto, kako kažu, dušo moja, i uvek sam obučena i očesljana po svim

propisima. Dozvoljavam li sebi i da izađem iz kuće makar i u baštu u kućnom ogrtaču, ili neočešljana? Nikada! Spaslo me je to što nikada nisam bila neuredna, nikada se nisam zapuštala kao neke žene...“ (Madam Arkadina, *Galeb*)

Četvrtak, 28. septembar

Juče sam kod *Goldsmitta* kupila kasu, čeličnu kutiju, iznutra obloženu azbestom, malo veću od obične, koja se otvara samo pomoću šifre. Mada je trgovac (čovjek koji poseduje moć zapazanja) mislio da nisam pri čistoj svesti, zahtevala sam da je odmah prebacim kući taksijem. Kakve sam ja sreće, služba za raznošenje pošiljki bi ogromnu kutiju sa oznakom *Goldsmitt* dostavila u vreme kada su devojkice ili Džonatan u kući, pa bih morala da objašnjavam čemu služi ta kutija. Imala sam sreće: kad sam stigla kući, devojkice su bile u stanu ispod našeg, kod Džoslinovih, a Loti je u kuhinji peglala. Smestila sam kasu u spavaću sobu, zaključala vrata, raspakovala je i spustila na dno svog ormara iza cicane vreće za odelu. Otključala sam vrata, izbacila ambalažu u đubre, pročaskala sa Loti, pa se vratila u svoju sobu i ostavila komadić hartije na kome je bila zapisana šifra u večernju torbicu od brokata, koja se nalazila na gornjoj polici mog ormara. Tu će ostati sve dok je ne naučim napamet. A onda ću je spaliti. Prošlu noć, pošto je Džonatan u Vičiti, provela sam zaprepašujuće bezbrižno sa devojkicama. Hoću da kažem da biste pomislili da će me to što sam potpuno sama uplašiti – ali bilo je sasvim obrnuto.

Devojkice su bile neuobičajeno slatke, i posle mirne večere, bez primedbi na jagnjeći paprikaš, završile su domaće zadatke, okupale se i otišle na spavanje bez uobičajenog prepiranja.

Mada moram da priznam da sam dva puta proverila da li su dobro zatvorena vrata i prozor koji gleda na sporedni izlaz, ipak nisam bila sasvim spokojna, pa sam se okupala i legla

završavajući *Budenbrokove*. Od toga mi se jako prispavalo i bez sredstava za umirenje, pa sam već u 23 sata ugasila svetlo, i pre nego što ću utonuti u najtvrdi san tokom poslednjih nekoliko nedelja, malo sam razmišljala o onome što nazivam „ova stvar“, u nedostatku boljeg imena. Ležeći, shvatila sam: pošto sam odlučila da nastavim sa beleženjem, moram to da činim redovno. Spustila sam *Budenbrokove*, i možda pod uticajem Mana, zbog njegove gurmanske strasti prema urednosti i dokumentarnosti, učinilo mi se da ova stvar mora imati neki početak, i pošto ću je možda čak ponekad ponovo čitati, moći ću da sagledam objektivnije sebe i ono što se događa. Najbolje je početi sa činjenicama. „Razmotrimo činjenice“, kaže Džonatan, pravni savetnik, kada nešto hoće da istera na čitac.

Pa onda da razmotrimo. Mislim da sam prošle noći bila u pravu. Onda hajde da lepo počnemo i pogledamo nekim činjenicama u oči. Pošto je danas četvrtak, to je pravi dan da se time pozabavim. Loti ima slobodan dan i neću morati da brinem da ona nešto ne posumnja i da se ne upita šta to ja, za ime sveta, radim ovde, zaključana u sobi satima. Znači, počnemo, prelazimo na stvar:

Zovem se Betina Manvis Bolzer, trideset šest mi je godina. Visoka sam, mršava i kosa mi je tamnoplava ili svetlosmeđa, a lice mi je od onih što se stalno menjaju: mogu da budem oštra, meka, prostosrdačna, skoro lepa i ponekad – kada sam nervozna ili bolesna, ili poziram – tako ružna da ličim na Alisu Akrepa. Jedino sam dete Blanše i Džulsa Manvisa, rođena sam i odrasla u Vajt Plejnsu, u državi Njujork. Do svoje dvanaeste godine živela sam u najružnijoj kući od cigala koja nije vredna pomena, bez drveća; za vreme rata preselili smo se u belu kuću u kolonijalnom stilu duboko iza travnjaka sa drvećem, pa sam bila mnogo srećnija. Volim drveće. Ova selidba pojačala je glasine o tome da je moj otac crnoberzijanac, ali te su glasine bile zlonamerne i neistinite.

Sve do trenutka kada ga je udarila srčana kap, pre dve godine, moj otac je proizvodio muške i ženske košulje. Za vreme rata je sklopio sa vladom sasvim zakonit ugovor o proizvodnji vojnih uniformi mesto košulja. Na stranu grozna kuća od cigala, i ranije je uvek bilo dovoljno novaca – dovoljno da moj otac bude član kluba gde je mogao da igra golf, za kućnu pomoćnicu sa punim radnim vremenom, da se brine o kući i meni dok mama igra karte.

To je još jedna zvrčka, to o dragoj staroj mami. Bila je i jeste luda za bridžom. Jedna od onih žena koja lepo pokupi sve ono što se naziva prirodnim nagonima žene i usmeri ih u špil karata. Igrala je bridž onda kad sam dobila zapaljenje krajnika, kad sam sva poplavela i kad me je devojkica hitno prevezla u bolnicu taksijem. Igrala je bridž onog dana kad sam nagazila na razbijeno staklo u dnevnoj sobi i kad su mi na stopalo stavili šest kopči, dok me je jedna druga devojkica držala za ruku i brisala mi suze. (Kao što pretpostavljate, devojkice su se brzo smenjivale.) Igrala je bridž onog dana kada sam donela pobjedu svojoj školi u debatnom takmičenju, kada sam tumačila glavnu ulogu u jednom gimnazijskom komadu. Igrala je bridž na svaki „Dan majki“ koji se održavao u školi. Igrala je bridž... pa dobro. Da ne preterujemo. Mrzela sam je sve dok mi psihijatar nije isprao mozak, kada sam naučila da je „shvatim“ i budem popustljivija – što prevedeno znači da sam naučila da razmišljam o njoj a da me to ne iscrpi do besvesti ili da ne pomahnitam od besa. Pokušavam da je zamislim dok ovo pišem, i javlja se mršava žena kose boje peska, dobro obučena, negovana do sto jedan i natrag, kako sedi za kartaškim stolom; oči joj se skupile od dima cigarete zalepljene na donjoj usni dok izgovara „dalje“. Baš to je činila. Propuštala. Sve drugo je zanemarivala. Imala sam devojkice i, hvala nebesima, drugarice. Moj otac je imao košulje, golf i ljubavnice. Nikada se nisu razveli, mada niko nikada nije uspeo da shvati zašto.

Na stranu majka, ipak sam uspela da izrastem u pristojnu, naočigled normalnu, mada pomalo pokornu devojkicu, koja je bila dovoljno pametna da je prime u Smit.

Procvetala sam u koledžu. Stekla sam mnoge prijatelje i dobro napredovala u poslu, koji je u prve dve godine bio usmeren na književnost. Na trećoj godini prebacila sam se na likovne umetnosti. Sa akademskog stanovišta, proučavala sam istoriju umetnosti, praktično počela sam da slikam i vajam. Pred kraj studija odlučila sam da postanem slikar, da se potpuno predam umetnosti. Prilično je tužno kada se o tome piše – sećati se da je bilo vremena kad se smatralo neobičnim i originalnim pa čak i hrabrim da jedna pristojna devojkica iz srednjeg staleža studira, i postane borac za umetnost, ali takva su vremena zaista bila i to ne tako davno. I tako, osećajući se vrlo smelo, završila sam studije i, pijana od želje da se borim, gluva na molbe i pretnje svog dragog tate („Ako se vratiš kući, kupiću ti kola“, ili: „Nikada ti pare neću dati, možeš da crkneš što se mene tiče“), uzela sam jednosoban stan u Ulici Saliven, a delila sam ga sa devojkicom po imenu Tibi Larson iz Ardmora, koja je igrala svoju verziju uloge pobunjenika. Ujutro i uveče radila sam u biblioteci u Vildžju, a po podne posećivala predavanja u Udruženju; Tibi je radila na tezgi za prodaju čarapa u robnoj kući po ceo dan i pisala novu verziju *Noćne šume*, noću. Posle šest meseci moj otac, pošto je prebrodio prve teškoće, i pošto se i sam pomirio da se neću zaposliti na recepciji neke elegantne galerije u Pedeset sedmoj ulici i svaki čas trčkarati do Vajt Plejnisa, gde bih sigurno upoznala nekog dobrog dečka u njegovom klubu, konačno je stupio u vezu sa mnom i izveo me na večeru kod *Šrafta* u Trinaestoj ulici. Bilo je toliko prijatno da smo uskoro svake srede u mesecu večeravali tamo; večera bi počela njegovim diskretnim ispitivanjima o Tibi i mom napredovanju u poslu, a završavala se tako što bi nevešto gurao ček preko stola između salveta. Iako mi je teško da to priznam, uvek sam ga uzimala.